

RIS.7391

BELEIDSPLAN HANDHAVING

PARTICIPATIEWET

GEMEENTE EMMEN

2016-2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
Aanleiding	3
Totstandkoming	3
Leeswijzer	3
2. Terugblik	4
Resultaten	4
3. Ontwikkelingen	6
Landelijk	6
Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW	6
Wet Huisbezoek	6
Wet Maatregelen WWB	6
Participatiewet	7
Wet Taaleis	7
Regionaal	7
Lokaal	7
Themacontroles	7
Consulten handhavers	7
Samenwerkingsproject met Vergunningen, Toezicht en Handhaving	7
4. Visie	8
Hoogwaardig handhaven	8
Vroegtijdig en goed informeren op maat	8
Daadwerkelijk sanctioneren bij geconstateerde onrechtmatigheden	8
Vroegtijdige detectie door controle op maat	8
Optimaliseren van de dienstverlening	8
Uitgangspunten	8
Preventie en repressie in evenwicht	8
Integrale aanpak dienstverlening en handhaving	9
Samenwerking handhaving in het sociaal domein	9
Waarborging privacy	9
5. Doelstellingen	10
Doelen	10
Structurele inzet op preventie door voorlichting en dienstverlening	10
Blijvende inzet op controle en sanctionering	10
Doorontwikkeling samenwerking handhaving sociaal domein	11
Doorontwikkeling digitalisering	11
6. Monitoring en evaluatie	12
Monitoring	12
Structurele inzet op preventie door voorlichting en dienstverlening	12
Blijvende inzet op controle en sanctionering	12
Doorontwikkeling samenwerking handhaving sociaal domein	12
Doorontwikkeling digitalisering	12
Evaluatie	12

1. Inleiding

Aanleiding

Het Beleidsplan handhaving Participatiewet vormt het vervolg op het Meerjarenbeleidsplan Handhaving Wet Werk en Bijstand. Dit beleidsplan volgt de kaders uit het Meerjarenbeleidskader Participatiewet Werk en Wederkerigheid. Het Meerjarenbeleidskader – op 19 februari 2015 door de gemeenteraad vastgesteld – vormt namelijk het overkoepelende kader voor de Emmense uitvoering van de Participatiewet. Dit nieuwe beleidsplan biedt de uitvoering handvatten voor een rechtmatige en doelmatige uitvoering van de Participatiewet en de aanverwante wetten Ioaw, Ioaz en Bbz.¹

Totstandkoming

Bij de totstandkoming van dit beleidsplan is het advies van de Cliëntenraad Participatiewet en Wet sociale werkvoorziening betrokken.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt teruggekeken naar de resultaten van het handhavingsbeleid. Hoofdstuk 3 schetst vervolgens de vele ontwikkelingen die zich op landelijk, regionaal en lokaal niveau hebben voorgedaan op het gebied van handhaving. De visie van gemeente Emmen op handhaving wordt uiteengezet in het vierde hoofdstuk. Deze visie wordt vervolgens in hoofdstuk 5 vertaald in doelen en activiteiten. Het zesde hoofdstuk geeft aan hoe het handhavingsbeleid wordt gemonitord en geëvalueerd.

¹ Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen en Besluit bijstandverlening zelfstandigen.

2. Terugblik

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten op de belangrijkste handhavingsindicatoren weergegeven voor de jaren 2012 tot en met 2015.² De ontwikkeling van de hier weergegeven handhavingsindicatoren reflecteert de voortgang die gemeente Emmen de afgelopen jaren heeft gemaakt op het gebied van handhaving. Deze ontwikkelingen ondersteunen het voortzetten van de ingezette koers in dit nieuwe beleidsplan.

Onderzoeken rechtmatig verstreken uitkeringen

	2012	2013	2014	2015
Beëindiging uitkering	82	95	111	123
Aanpassingen lopende uitkering	nb	86	95	86
Overige onderzoeken	nb	345	266	291
Totaal onderzoeken	nb	526	472	500
Besparing (vooraf)	€ 1.859.888	€ 1.822.638	€ 2.400.117	€ 2.073.807
Benadeling (achteraf)	€ 595.229	€ 575.853	€ 709.881	€ 474.347
Aantal gevallen van benadeling	190	218	174	197
Gemiddeld fraudebedrag	€ 3.133	€ 2.642	€ 4.080	€ 2.408

De toename van het aantal beëindigingen heeft te maken met een verschuiving van sociale recherche naar handhaving. Deze verschuiving vond plaats doordat per 2013 de aangiftegrens is opgehoogd van € 10.000 naar € 50.000. Dit betekent dat er per 2013 aanzienlijk minder strafrechtelijke onderzoeken worden uitgevoerd en dat het zwaartepunt bij bestuursrechtelijke handhaving ligt. Kenmerkend in de werkwijze van de handhavers is dat zij zich vooral richten op het beëindigen van de frauduleuze situatie. Sociale recherche richt zich meer op het terugrechercheren, het doen van aangifte en het zoveel mogelijk terugvorderen van teveel verstrekte bijstand. Kenmerkend is ook dat bestuursrechtelijke onderzoeken minder tijd kosten dan strafrechtelijke onderzoeken, waardoor er meer onderzoeken kunnen worden gedaan. In de resultaten zien we de toename van het aantal beëindigingen, het stijgen van de besparing en het verminderen van de benadeling ook duidelijk terug. In beide onderzoeken is sprake van het opleggen van boetes.

Bij deze tabel dient nog opgemerkt te worden dat in 2014 het bureau SHMC is ingezet voor een rechtmatigheidsonderzoek onder doelgroep 3 en 4 van de gemeente Emmen. Zij hebben dat jaar 705 dossiers gescreend op voorliggende voorzieningen en rechtmatigheid. Het resultaat daarvan is geweest dat er 12 uitkeringen zijn beëindigd zijn en er vijf zijn aangepast. Door deze goede resultaten is – in het kader van het Investeringsplan – besloten om SHMC in 2015 opnieuw op deze wijze in te zetten, om nu ook het resterende bestand (2650) binnen doelgroep 3 en 4 te screenen. Met deze inzet verwachten we uiteindelijk 50 uitkeringen te kunnen beëindigen. De al behaalde resultaten van deze extra inzet komen terug in bovenstaande cijfers.

Opgelegde maatregelen en boetes

	2012	2013	2014	2015
Boetes (schending inlichtingenplicht)	101	98	127	118
Maatregelen in kader re-integratie	61	120	144	83

Met de invoering per 2013 van de verplichte bestuurlijke boete als sanctie ten aanzien van het schenden van de inlichtingenplicht – in plaats van een maatregel – zien we een lichte stijging. De stijging in het aantal opgelegde maatregelen volgt uit het verder borgen van de samenwerking tussen handhavers en klantmanagers.

Debiteurenbeheer terugvordering en verhaal

	2012	2013	2014	2015
Openstaand (stand d.d. 01-01)	€ 4.489.007	€ 4.526.471	€ 4.245.160	€ 4.191.174
Ontvangsten	€ 777.608	€ 841.952	€ 883.407	€ 638.389
Opgeboekt	€ 1.018.075	€ 975.081	€ 1.096.439	€ 801.056

² De cijfers over 2015 betreffen de cijfers d.d. 12 oktober 2015. Voor enkele indicatoren zijn er geen cijfers over 2012 beschikbaar, door een wisseling in het registratiesysteem.

De resultaten op het vlak van debiteurenbeheer laten een vrij stabiel beeld zien de afgelopen jaren. De ontvangsten van terugvordering en verhaal vloeien niet naar de rijksoverheid, maar komen direct ten goede aan de gemeentebegroting.

Debiteurenbeheer boetes

	2013	2014	2015
Openstaand (stand d.d.01-01)	€ 4.760	€ 99.806	€ 276.137
Ontvangsten	€ 5.641	€ 41.715	€ 65.378
Opgeboekt	€ 102.895	€ 265.796	€ 202.249

De toenemende bedragen op het vlak van debiteurenbeheer boetes reflecteren de introductie van de bestuurlijke boete per 2013.

Preventiequote bijstandsaanvragen

	2012	2013	2014	2015
Besluiten op aantal aanvragen	1.248	1.431	1.645	1.201
Aantal beëindiging/intrekking	179	216	466	358
Preventiequote %	14,3%	15,1%	28,3%	29,8%

De preventiequote bijstandsaanvragen geeft aan hoeveel bijstandsaanvragen niet rechtmatig waren en als gevolg hiervan niet zijn toegekend. Enerzijds geeft de tabel weer dat het aantal bijstandsaanvragen is toegenomen de afgelopen jaren. Anderzijds reflecteert de stijgende preventiequote de inzet op rechtmatigheid aan de poort. De inzet van Team Handhaving is niet de enige factor in de ontwikkeling van de preventiequote, maar levert hier wel een belangrijke bijdrage in.

Technische hulpmiddelen

	2012	2013	2014	2015
Beëindigingen a.g.v. inzet	4	10	14	9

Halverwege 2012 zijn extra technische hulpmiddelen aangeschaft, als ondersteunend handhavingsmiddel. De inzet van deze middelen werpen in toenemende mate hun vruchten af in de vorm van de beëindiging van onterecht verstrekte uitkeringen.

3. Ontwikkelingen

De wijze waarop het handhavingsbeleid is vormgegeven is mede afhankelijk van de ontwikkelingen op zowel landelijk (wettelijk), regionaal als lokaal niveau. Deze ontwikkelingen worden hieronder op hoofdlijnen weergegeven.

Landelijk

Op landelijk niveau zijn de afgelopen jaren vele nieuwe wetten afgekondigd op het vlak van handhaving. De algemene tendens binnen deze wetten is dat ze enerzijds strikter zijn en anderzijds minder beleidsruimte bieden aan de gemeente.

Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW

Op 1 januari 2013 is de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW in werking getreden. De wet geldt voor handhaving en sanctiebeleid in de volle breedte van de sociale zekerheid. Deze wet wordt ook wel de Fraudewet genoemd en kent een duidelijke achtergrond: fraude met gemeenschapsgeld mag niet lonen, ondermijnt de solidariteit tussen burgers en verkleint het draagvlak van de sociale zekerheid.

Op 24 november 2014 heeft de Centrale Raad van Beroep (CRvB) een uitspraak gedaan over de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid. Het gevolg hiervan is dat vanaf de datum van deze uitspraak een nieuw boeteregime geldt, waarbij in alle gevallen de hoogte van de boete moet worden afgestemd op de individuele omstandigheden. Aanpassing van de wet- en regelgeving is als gevolg van deze uitspraak noodzakelijk. De verwachting is dat de nieuwe wet- en regelgeving medio 2016, of zoveel eerder als mogelijk, in werking gaat treden.

Gemeente Emmen hield reeds voor deze uitspraak van de CRvB rekening met de individuele omstandigheden van de bijstandsgerechtigde bij het opleggen van boetes.

Wet Huisbezoek

Op 1 januari 2013 is tevens de Wet Huisbezoek in werking getreden. Deze wet geeft gemeenten meer mogelijkheden om met een huisbezoek de leefsituatie te controleren. Een vermoeden van fraude vooraf is niet meer nodig. De gemeenten kan een klant vragen om aan te tonen dat hij alleenstaande (ouder) is, feitelijk verblijft op het aangegeven adres, of de kosten niet kan delen met een ander. De gemeente biedt daarbij aan dit te doen door middel van een huisbezoek. Weigeren van het huisbezoek kan leiden tot opschorting of verlaging van de uitkering. Indien een gegronde reden bestond voor het huisbezoek, kan de uitkering worden ingetrokken.

Gemeente Emmen hanteert in dit kader het protocol huisbezoeken.

Wet Maatregelen WWB

Per 1 januari 2015 is de aanscherping van de WWB in werking getreden. De gevolgen van deze maatregelen voor ons handhavingsproces zijn meegenomen in het handhavingsbeleidsplan. Enkele maatregelen van belang worden hieronder weergegeven.

Tegenprestatie

Met de landelijke invoering van de tegenprestatie wordt van bijstandsgerechtigden verwacht om – naar vermogen – onbeloonde maatschappelijk nuttige activiteiten te verrichten. Wanneer een belanghebbende weigert mee te werken aan het uitvoeren van een tegenprestatie, vindt handhaving plaats. De Verordening tegenprestatie gemeente Emmen is sinds 2015 van kracht.

Kostendelersnorm

Om een opeenstapeling van uitkeringen binnen een huishouden te beperken is de kostendelersnorm geïntroduceerd. In deze systematiek wordt, meer dan voorheen, rekening gehouden met de voordelen van het kunnen delen van de kosten binnen één huishouden. Dit betekent dat de hoogte van de uitkering afhankelijk is van het aantal mensen dat één huishouden vormt. Vanuit handhavingsperspectief brengt de kostendelersnorm enkele risico's met zich mee, waarop de uitvoering is ingesteld. Het gaat hier met name om het risico dat klanten een verhuizing melden die feitelijk niet plaatsvindt en het risico op schijnhuur, waarbij men doet voorkomen dat sprake is van een commerciële relatie terwijl dat niet het geval is.

Uniformering en aanscherping maatregelen

De wetwijziging maatregelen WWB introduceert ook een concrete invulling van de arbeidsverplichting. Daarbij heeft het college de verplichting gekregen om bij het schenden van deze verplichting te sanctioneren. De hoogte van de sanctienering in het kader van de uniforme arbeidsverplichting is opgenomen in de afstemmingsverordening.

Participatiewet

Per 1 januari 2015 is – als onderdeel van de drie decentralisatieprocessen – de Participatiewet in werking getreden. Bij deze wet staat werken naar vermogen voorop. De doelstelling van de Participatiewet is om iedereen met arbeidsvermogen naar werk toe te leiden, bij voorkeur naar regulier werk. De doelgroep van de wet bestaat uit mensen met arbeidsvermogen die zijn aangewezen op, al dan niet tijdelijke, ondersteuning om in hun bestaan te voorzien en/of op ondersteuning om aan het werk te komen. Met de Participatiewet voert de regering het principe door van één regeling voor iedereen die in staat is om te werken, ook de mensen met een arbeidsbeperking die daarvoor zijn aangewezen op ondersteuning.

Wet Taaleis

Tenslotte is er een apart wetsvoorstel aangenomen, waarmee een taaleis voor de bijstand wordt geïntroduceerd per 1 januari 2016. Uitkeringsgerechtigden moeten volgens deze wet basaal Nederlands kunnen spreken, of zich anders inzetten om hun taalvaardigheid op niveau te brengen. Als iemand weigert zich hiervoor in te zetten, wordt de uitkering gekort of uiteindelijk zelfs beëindigd.

Regionaal

Op regionaal niveau heeft het RCF Kenniscentrum Handhaving in de afgelopen jaren het delen van kennis en ervaring op handhavingsgebied tussen gemeenten gefaciliteerd. In 2015 maakt het RCF de ontwikkeling door van negen relatief autonome regio's naar een landelijke organisatie. Per 2016 is het RCF ingebed bij de VNG, waardoor dit kenniscentrum ook meer kan worden gebruikt ter ondersteuning van handhaving in het brede sociaal domein.

Het samenwerkingsverband sociale recherche met de omliggende gemeenten is per 2012 opgeheven. Op inkoopbasis is er nog sociale recherche capaciteit geleverd aan gemeente De Wolden, echter zal deze inkoop ook eindigen per 2016. Hierbij heeft de verschuiving in aandacht van sociale recherche naar handhaving – door de wettelijke ophoging van de aangiftegrens – ook een rol gespeeld. De samenwerking in BOCE-verband, met Borger-Odoorn en Coevorden, wordt wel voortgezet.

Lokaal

Op lokaal niveau zijn er naast de reguliere dienstverlening verscheidene ontwikkelingen geweest. De belangrijkste worden hier kort weergegeven.

Samenwerkingsproject met Vergunningen, Toezicht en Handhaving

Vanuit de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) is een project opgezet met als doel het verbeteren van de leefbaarheid in wijken en dorpen, de normalisatie van misstanden, het opsporen van strafbare feiten en het verhogen van de nalevingsbereidheid van burgers en bedrijven. Het project richt zich op verschillende terreinen, zoals huisvesting personeel tuinbouw, vervallen panden, illegale tewerkstelling, uitkeringsfraude en kamerverhuur. Aan dit project nemen naast team Handhaving en Invordering ook o.a. de politie, de Belastingdienst en de Inspectie SZW deel. Dit project is wegens de waardevolle samenwerking telkens voortgezet. De integrale aanpak en het delen van signalen (over bv. bewoning en samenwoning op adressen) betekent dat er meer onrechtmatigheden worden opgespoord en zodoende onterecht verleende uitkeringen worden beëindigd.

Consulten handhavers

In de afgelopen planperiode zijn de handhavers binnen de teams van consultants en klantmanagers geplaatst. Hierdoor zijn de handhavers direct aangesloten bij de teams en is de samenwerking versterkt. De door de handhavers verleende consulten aan consultants en klantmanagers leveren veel resultaat op. Daarnaast zijn handhavers bij bijstandsaanvragen van bepaalde risicogroepen standaard met consultants op huisbezoek geweest, bijvoorbeeld bij het wonen op een vakantiepark.

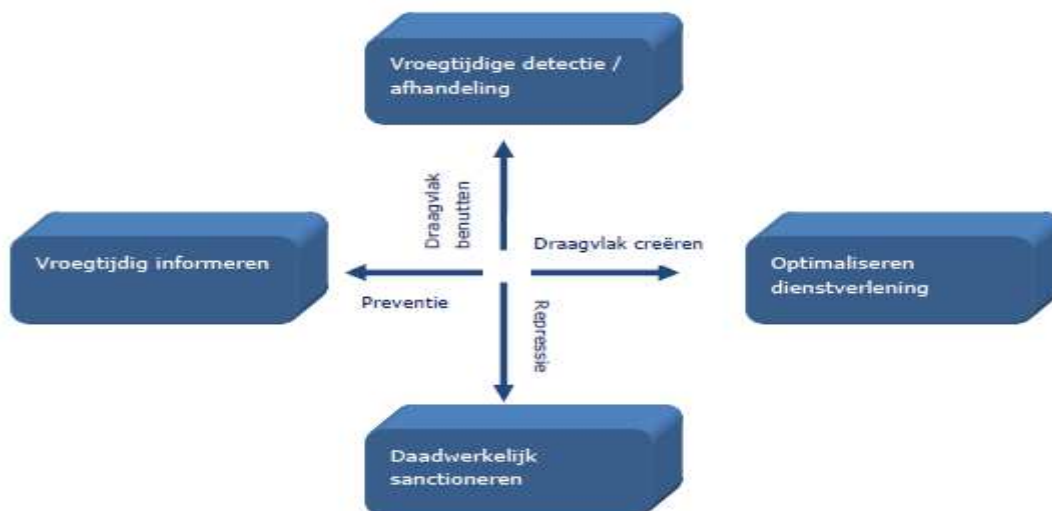
Themacontroles

De afgelopen jaren zijn jaarlijks meerdere themacontroles uitgevoerd. Deze themacontroles spitsen zich toe op het onderzoeken van bepaalde handhavingsrisico's. Bij deze gerichte onderzoeken zijn veel

onrechtmatigheden opgespoord. Daarnaast heeft in 2014 en 2015 een extra handhavingsonderzoek binnen het zittend bestand plaatsgevonden.

4. Visie

Een nieuw handavingsbeleid start met een visie op handhaving. Onze visie sluit aan op de vier visie-elementen van de landelijke aanpak Hoogwaardig Handhaven. Binnen deze elementen is er aandacht voor preventieve activiteiten, naast activiteiten om herhaling te voorkomen. Deze elementen vormen de handvatten voor de inzet op naleving en handhaving. Hieronder worden deze vier elementen van Hoogwaardig Handhaven toegelicht.

Vroegtijdig en goed informeren op maat

Voorkomen moet worden dat bijstandsfraude onbewust en ongewild door onwetendheid of door een verkeerd verwachtingspatroon ontstaat. Daarom is het van belang om de klant al zo vroeg mogelijk te informeren over diens rechten en plichten welke aan het aanvragen en ontvangen van een bijstandsuitkering zijn verbonden. Juiste en tijdige informatie is een noodzakelijke basisvoorwaarde voor naleving en een heldere handhaving in de praktijk.

Optimaliseren van de dienstverlening

Goed voorbeeld doet goed volgen. Wij verlangen van onze klanten dat zij zich aan regels en afspraken houden. Naleving wordt bevorderd als wij dit zelf ook doen. Een snelle service, heldere communicatie, efficiënte procedures en een correcte bejegening vergroten het vertrouwen van de klant in de organisatie en verkleinen het gevoel van afstand tot de gemeente. Daarnaast is oprechte en structurele aandacht voor de klant een belangrijke succesfactor. Dit betekent dat de klant in beeld moet zijn en er periodiek contactmomenten moeten zijn met de klant om de stand van zaken te bespreken.

Vroegtijdige detectie door controle op maat

Controle op maat betekent meer controle in situaties waar het nodig is en minder controle in situaties waar de kans op fraude gering is. In het kader van controle op maat worden diverse instrumenten ingezet zoals signaalonderzoeken en huisbezoeken.

Daadwerkelijk sanctioneren bij geconstateerde onrechtmatigheden

Klanten die zich bewust niet aan de afspraken houden, worden streng aangepakt. Daarbij worden boetes en terugvorderingen ook werkelijk geïncasseerd. Dit draagt bij aan het maatschappelijke draagvlak van het sociale zekerheidsstelsel. Als fraude niet wordt bestraft verliest het handavingsbeleid aan geloofwaardigheid.

Uitgangspunten

Aanvullend op deze vier elementen van Hoogwaardig Handhaven hanteert gemeente Emmen als accenten in de aankomende planperiode de hieronder weergegeven uitgangspunten.

Deze uitgangspunten zijn mede gebaseerd op het Meerjarenbeleidskader Participatiewet Werk en Wederkerigheid. De Participatiewet, als een van de decentralisaties, betekent dat we voor de uitdaging staan om met een beperkt budget een vangnet te blijven bieden voor mensen die niet op eigen kracht kunnen participeren in de samenleving. Het doel van het participatiebeleid is dat niemand langs de kant staat en iedereen naar vermogen meedoet in de samenleving. Om dat te bereiken doen we allereerst een appèl op mensen *zelf*. Onze houding naar mensen die een beroep doen op bijstand is constructief, zakelijk en gericht op zelfredzaamheid. Van mensen met een uitkering vragen wij alles op alles te zetten - waar nodig met ondersteuning - (weer) aan het werk te komen. Indien dat niet mogelijk blijkt, vragen we van mensen een tegenprestatie te leveren of op een andere manier te participeren in de samenleving. Naast werk is wederkerigheid dan ook een centraal thema in het participatiebeleid. Dit brengt met zich mee dat wij een stringent handhavingsbeleid voeren en daartoe de wettelijke instrumenten benutten. Dat leidt zowel tot toekomstperspectief voor mensen zelf en tot behoud van draagvlak in de samenleving voor het huidige, op solidariteit gebaseerde stelsel. Op grond van dat stelsel blijven we steun bieden aan mensen die niet op eigen kracht kunnen participeren.

Evenwicht tussen preventie en repressie

Een effectief handhavingsbeleid is een samenspel van preventieve en repressieve activiteiten. Gemeente Emmen kiest er voor om evenwichtig, langs beide lijnen in te zetten op een rechtmatige uitkeringsverstrekking. Dat betekent enerzijds dat er gericht wordt ingezet op fraudealtheid bij medewerkers, er gerichte onderzoeken en themacontroles worden gedaan en er daadwerkelijk wordt gesanctioneerd en teruggevorderd als er overtredingen worden aangetroffen. Anderzijds is het juist ook van groot belang dat door een goede communicatie en adequate dienstverlening fraude en onrechtmatigheden zoveel mogelijk worden voorkomen. We gaan door op de ingeslagen weg met het versterken van vroegsignalering en preventie en het focussen van handhaving op inzet in het primaire proces.

Integrale aanpak dienstverlening en handhaving

Een integrale aanpak van dienstverlening en handhaving blijft een speerpunt in de aankomende planperiode. Er wordt de aankomende planperiode voortgebouwd op de stappen die zijn gemaakt met het plaatsen van de handhavers in de teams consulenten en klantmanagers. De aandacht voor handhaving in de dienstverleningsprocessen en de onderlinge samenwerking worden nader geborgd. Ook zal verder geïnvesteerd worden in een verdere toename van het fraudebewustzijn en de handhavingsvaardigheden van medewerkers.

Samenwerking handhaving in het sociaal domein

Met de decentralisaties - Participatiewet, WMO en Jeugdzorg - heeft de gemeente meer verantwoordelijkheden in het sociaal domein gekregen. Er wordt bij de dienstverlening aan burgers in het sociaal domein ingezet op integraliteit. Gemeente Emmen wil op gelijke wijze ook op het vlak van handhaving naar verdere samenwerking in het sociaal domein toe. Want met de gedecentraliseerde nieuwe verantwoordelijkheden zijn ook nieuwe financieringsstromen naar de gemeente toe gekomen. Gemeente Emmen zet de aankomende planperiode in op het delen van de kennis en ervaring op het gebied van handhaving binnen de gemeentelijke afdelingen in het sociaal domein. Afdeling Inkomen onderzoekt samen met de afdelingen Maatschappelijke Zaken en Zorg (MZZ), Ontwikkeling, Beleid en Directiestaf (OBD) en VTH hoe het toezicht en de handhaving in de komende jaren vorm te geven.

De bestaande samenwerking op handhavingsgebied met het fysieke domein - afdeling VTH - wordt onverminderd voortgezet.

Waarborging privacy

Privacy is een belangrijk actueel thema. Alle registraties die te maken hebben met de verstrekking van bijstandsuitkeringen vallen onder de Wet bescherming persoonsgegevens. Dit betekent dat de gemeente bij de registratie van gegevens zorgvuldig met de privacy van klantgegevens moet omgaan. Om de efficiency en effectiviteit te verbeteren worden de laatste jaren steeds meer registraties gekoppeld en is samenwerking binnen verschillende ketens noodzakelijk. Op basis van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (SUWI) vormt de gemeente een van die ketens. Belangrijke ketenpartners zijn het UWV, het Bureau keteninformatisering werk en inkomen (BKWI) en het Inlichtingenbureau gemeenten (IB). Deze partners wisselen onderling via het zogenaamde Suwinet elektronisch gegevens met elkaar uit. Gemeente Emmen hanteert ter waarborging van de privacy daarom een Suwinet beveiligingsplan. Een belangrijk onderdeel hierin is het inzetten op nadere bewustwording en instructie voor gemeentelijke medewerkers.

5. Doelstellingen

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke doelen in de aankomende planperiode worden nagestreefd. Het gaat dan zowel om structurele handhavingsdoelen als meer ontwikkelingsgerichte doelen.

Doelen

De aankomende periode zal in het teken staan van vier doelen. Preventie en repressie van onrechtmatigheden en fraude blijven het speerpunt vormen. De accenten voor doorontwikkeling in de aankomende jaren liggen vooral op de vlakken digitalisering en samenwerking in het sociaal domein. Langs deze doelen zullen verscheidene activiteiten in gang worden gezet.

Structurele inzet op preventie door voorlichting en dienstverlening

In 2009 respectievelijk 2011 zijn een nul- en éénmeting op handhavingsgebied gedaan onder bijstandsgerechtigden. Deze metingen hebben in beeld gebracht hoe klanten aankeken tegen de informatievoorziening en dienstverlening. Ook brachten deze metingen in beeld in welke mate bijstandsgerechtigden bekend waren met rechten en plichten, en controles en sancties. In de aankomende planperiode willen we wederom gericht bekijken hoe we er voor staan op deze punten. De leerpunten hieruit willen we aangrijpen om verdere verbeteringen door te voeren in onze communicatie en dienstverlening, ter ondersteuning van de nalevingsbereidheid.

Activiteiten

Communicatie

Wij gaan gebruik maken van de landelijke communicatiecampagne “Voorkom problemen, weet hoe het zit” en gaan die lokaal inzetten. Wij moedigen klanten aan een gesprek aan te gaan met hun contactpersoon als ze twijfels hebben over hun uitkering. Op deze manier kan eerder worden ingegrepen als het recht op een uitkering of de hoogte van de uitkering wijzigt.

We gaan gebruik maken van diverse soorten media. De communicatie is niet alleen naar klanten gericht, maar ook naar anderen, om te laten zien hoe overheidsgeld besteed en bewaakt wordt.

Versterken poortwachtersfunctie en zittend bestand

Door in te zetten op handhaving voorkomen we dat burgers onterecht of onnodig lang een beroep doen op het vangnet van een uitkering of re-integratie. Om dit doel te bereiken hebben we afgesproken dat de handhavers en sociaal rechercheurs dagelijks aanwezig zijn in de teams Vaststelling Rechtmatigheid en Arbeidsmarkttoeleiding. Zo kunnen zij direct ingezet worden als er twijfels zijn over het toekennen van een uitkering. Daarnaast worden zij ook ingezet als men een vermoeden van fraude heeft bij een klant die al een uitkering heeft.

Doorontwikkeling intakeproces

Halverwege 2015 is een nieuw werkproces geïntroduceerd, namelijk de sluitende aanpak. Naast het feit dat het intakeproces hiermee effectiever verloopt – bijvoorbeeld door het samenspel van klantmanager, consulent inkomen, accountmanager en inzet van handhaving – heeft dit proces ook tot doel klanten beter te informeren over aspecten rondom rechtmatigheid en doelmatigheid. Door middel van groepsbijeenkomsten worden klanten actief op de hoogte gebracht van alle rechten en plichten. Indien de klant niet verschijnt bij de startbijeenkomst of de start van de basistraining, wordt de uitkeringsaanvraag niet verder in behandeling genomen. Komt de klant de afspraken niet na, dan wordt een maatregel opgelegd. We houden continu aandacht voor doorontwikkeling van de sluitende aanpak.

Blijvende inzet op controle en sanctionering

In het Meerjarenbeleidskader Participatiewet Werk en Wederkerigheid is aangegeven dat gemeente Emmen een stringent handhavingsbeleid voorstaat. Onrechtmatigheden, overtredingen en fraude worden actief opgespoord en waar aangetroffen gesanctioneerd. Hier zal in de reguliere handhaving blijvend op worden gestuurd. Daarnaast zullen verschillende activiteiten ontplooid worden om verdere stappen te maken. Zo zullen om het fraudebewustzijn en de handhavingsvaardigheden van medewerkers verder te vergroten intervisiebijeenkomsten en actualiteitendagen worden gehouden.

Activiteiten

Deskundigheidsbevordering

We geven hier concreet invulling aan door het organiseren van trainingen op het gebied van gesprekstechnieken, feedback technieken, herkennen van fraudesignalen en actualisering van noodzakelijke kennis over wetgeving op het gebied van handhaving. Daarnaast wordt een integrale benadering bevorderd door gezamenlijke casuïstiekbespreking en intervisie. Deze deskundigheidsbevordering geldt ook voor consultants inkomen en klantmanagers.

Statusformulieren

Per 1 oktober 2015 is een project gestart om statusformulieren te introduceren. De einddatum van dit project is 1 juli 2016. Statusformulieren zijn voorbedrukte formulieren waarop een aantal van de bij de afdelingen Inkomen en Leren en Werken bekende gegevens van de klant, diens gezin en financiële situatie staan vermeld. De klant dient het formulier te controleren, in te vullen en te ondertekenen, zodat het recht op uitkering kan worden vastgesteld. Handhaving en sociale recherche worden ingeschakeld als gegevens niet kloppen. Let wel, de inlichtingenplicht blijft onverminderd een verantwoordelijkheid van de klant blijft: deze dient wijzigingen in zijn situatie vanuit eigen beweging direct door te geven. De statusformulieren, als een stuk extra preventieve dienstverlening vanuit de gemeente, dragen echter praktisch bij aan een actueel klantdossier. Hiermee wordt voorkomen dat onrechtmatigheden lang door kunnen blijven lopen, en daardoor grote – moeizaam inbare – boetes dienen te worden opgelegd.

Themacontroles

Het is van belang om ook tijdens het proces van uitkeringsverstrekking handhavingsinstrumenten in te zetten. Door op basis van thema's de situatie van klanten opnieuw te bezien, wordt er gericht onderzoek gedaan. Hiermee wordt de kans op resultaat vergroot. Dit wordt voornamelijk gedaan bij de doelgroep die langer dan 1 jaar in de uitkering zit. Deze thema's kunnen jaarlijks veranderen, afhankelijk van de ontwikkeling van het betreffende risico. Ons doel is 3 thema's per jaar op te pakken.

Doorontwikkeling samenwerking handhaving sociaal domein

Er vindt reeds samenwerking plaats tussen de verschillende gemeentelijke afdelingen die met handhaving te maken hebben: VTH, Inkomen en MZZ. Het doel voor de aankomende planperiode is om deze samenwerking gericht door te ontwikkelen op risicovolle nieuwe dienstverleningsprocessen binnen de decentralisaties. Dit betreft bijvoorbeeld de verstrekking van persoonsgebonden budgetten. De eerste aanzetten hiervoor zijn reeds gedaan.

Activiteiten

Het doorontwikkelen van de samenwerking op handhavingsvlak in het sociaal domein wordt de komende periode nader richting gegeven door gezamenlijk een beleidsplan en uitvoeringsplan te maken. Hierin zal de handhaving ten aanzien van persoonsgebonden budgetten prioriteit hebben.

Digitalisering

Gegevensuitwisseling binnen de keten

Het inlichtingenbureau ondersteunt gemeenten bij de rechtmatigheidscontrole op bijstandsuitkeringen. Deze ondersteuning bestaat uit het maandelijks vergelijken van bestanden van sociale diensten van gemeenten met bestanden van andere diensten zoals het UWV en de belastingdienst. Door deze bestandsvergelijking krijgen wij zicht op inkomsten die een bijstandsontvanger mogelijk niet bij ons heeft opgegeven. Naast signalen over inkomsten ontvangen wij signalen over vermogen en detentie. Door snelle detectie voorkomen wij dat bijstandsontvangers worden geconfronteerd met hoge terugvorderingen. Daarnaast maken wij gebruik van Suwinet. Suwinet bevat o.a. persoonsgegevens uit BRP, KvK en het RDW. Wij blijven werken met onze ketenpartners aan verdere verbeteringen in de onderlinge gegevensuitwisseling.

De afdeling Inkomen zet in op een verdere digitalisering. Onderdeel hiervan vormt deelname aan het landelijke initiatief om tot een gezamenlijke backoffice inkomen te komen. Dit is een landelijke, virtuele backoffice voor alle activiteiten in het kader van de inkomensvoorziening. Onderdeel van dit project is de werkgroep informatiegestuurd handhaven. Gemeente Emmen werkt hierin mee om het informatiegestuurd handhaven op een hoger plan te tillen.

Activiteiten

We starten een project met I&A, UVE en HI om te onderzoeken hoe we de signalen van het Inlichtingenbureau momenteel gebruiken en hoe we dit proces efficiënter kunnen inrichten.

We ondersteunen de ontwikkeling van informatiegestuurd handhaven door deelname aan de landelijke werkgroep.

We verkennen de effectiviteit en efficiëntie van het werken met een app voor huisbezoeken. Het doel van deze app is om de verslaglegging bij huisbezoeken te optimaliseren en te versnellen. Na afloop van het huisbezoek kan de handhaver met de klant het verslag doorlopen en kan de klant het gespreksverslag digitaal ondertekenen. Bij een positieve uitkomst wordt deze app in 2016 ingevoerd.

6. Monitoring en evaluatie

In de voorgaande hoofdstukken is teruggekeken op de afgelopen planperiode en belangrijke ontwikkelingen, is de visie weergegeven en zijn de doelen en activiteiten aangegeven. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de wijze waarop we het beleid monitoren en evalueren.

Monitoring

De voortgang en resultaten op de doelen worden continu gemonitord.

Structurele inzet op preventie door voorlichting en dienstverlening

Ten einde dit doel te monitoren wordt bekeken of de eerdere metingen kunnen worden voortgezet. Het betreft hier aldus meting onder bijstandsgerechtigden van het kennisniveau van rechten & plichten en controles & sancties, alsook de mate van tevredenheid over de dienstverlening. De exacte indicatoren zullen afhankelijk zijn van de insteek van het onderzoek.

Blijvende inzet op controle en sanctionering

Bij de bij dit beleidsdoel genoemde indicatoren – zie de tabellen in het tweede hoofdstuk – worden bewust geen streefwaarden geformuleerd. Dit zou namelijk voor perverse prikkels kunnen zorgen. De resultaten op deze indicatoren van de laatste jaren zullen hierbij in acht worden genomen, met name van het meest recente jaar 2015. Met het volgen van de resultaten kunnen trends worden opgemerkt en geanalyseerd.

Doorontwikkeling samenwerking handhaving sociaal domein

De voortgang op dit doel zal periodiek worden gemonitord en besproken in de team- en managementoverleggen en met de afdelingen MZZ, OBD en VTH.

Doorontwikkeling digitalisering

De voortgang op dit doel zal periodiek worden gemonitord en besproken in de team- en managementoverleggen.

Evaluatie

Dit meerjarenbeleidsplan wordt op twee momenten geëvalueerd. Een tussenevaluatie vindt eind 2016 plaats. De eindevaluatie vindt eind 2018 plaats. Op basis van de resultaten en conclusies uit deze eindevaluatie zal een nieuw beleidsplan worden opgesteld. Indien er tussentijdse ontwikkelingen optreden die van invloed zijn op het handhavingsbeleid, bijvoorbeeld bij wijziging van landelijke wet- en regelgeving, kan het beleidsplan worden bijgesteld.